

03

L'alienació postmoderna

Gonçal Mayos

Universitat
Progressista
d'Estiu
de Catalunya

UPEC

L'alienació postmoderna

Gonçal Mayos¹
(Professor titular UB)

-
1. Professor titular de filosofia i coordinador doctorat “Història de la subjectivitat” a la Universitat de Barcelona i consultor a la Universitat Oberta de Catalunya. Web universitària personal: www.ub.es/histofilosofia/gmayos (“Gonçal Mayos” a qualsevol cercador).

Universitat
Progressista
d'Estiu
de Catalunya

UPEC

Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya

Portal de l'Àngel 42, 2n A 08002 Barcelona

www.upec.cat / info@upec.cat

Autor: Gonçal Mayos Solsona

Assessorament lingüístic: Mar Olivé

Disseny coberta: Xavier Badenes

Fotografia coberta: Jordi Serrano

Idea original: Jordi Serrano

Direcció de la col·lecció: Judith Calabria i Luis Juberías

El contingut d'aquesta publicació pot ser reproduït, sempre que se citi la procedència.

Edició i maquetació:

DEBARRIS, SCCL

Perla, 31 bxs

080012 Barcelona

www.debarris.com

debarris@debarris.com

ISBN: Pendent de la sol·licitud!!!!

Dipòsit legal: B-28.335-2008

Nova alienació postmoderna?

Estar alienat no és simplement estar equivocacat o en l'error, a més hom ha d'estar profundament unit i sentir-se vinculat al seu error, fins al punt de morir o matar per ell. Per a Marx l'alienació provocada per la ideologia és la paradigmàtica en política ja que, estant separat de la seva realitat, hom actua "alienat ideològicament" en contra dels propis interessos. Seguint Marx, podem posar l'exemple dels que justifiquen i s'identifiquen amb els seus opressors (p.e. perquè són de la mateixa raça, nacionalitat o els "donen" feina) i en canvi s'oposen violentament als nous vinguts, oprimits com ells, perquè són estrangers o "els prenen" el treball.

L'alienat no sap que ho està (com se sol dir del "boig" que, sovint, és anomenat també "alienat") i,

és tan profundament lligat al seu error, que el negarà violentament i atacarà el que li ho mostri. No obstant aquesta compulsiva negació, el perseguirà el malestar, l'angoixa i les contradiccions que són conseqüència de la seva alienació, d'haver oblidat la seva veritable condició, d'estar separat de la seva realitat o de desconèixer el seu propi ésser.

Creiem que gran part de les angoixes i cinismes que, en l'actualitat, caracteritzen la condició postmoderna són manifestació d'una nova causa d'alienació en els individus i en el conjunt de la societat: l'alienació deguda a les creixents dificultats per a unificar i totalitzar l'explosiva immensitat de les informacions disponibles. Com veurem, com a mínim en les darreres dècades s'està fent manifest un decisiu procés malthusià en el saber. Aquest és darrera –creiem- de molts aspectes de la “condició postmoderna”, però també de les tant “cacarejades” societats “de la informació i del coneixement”, de la “modernitat líquida”, de la “societat del risc”, de la cultura del “simulacre”, de la “societat de consum i de l'espectacle”, de la societat de la ignorància o de la incultura...

Totes aquestes anàlisis (i d'altres que ara no podem ni mencionar) manifesten en algun moment la percepció i les conseqüències d'un angoixant procés malthusià en el saber i en la cultura. Simplement, les condicions mínimament necessàries d'informació i conceptualització per a tenir una percepció suficientment rigorosa de la nostra complexa societat (i no algun tipus de "simplificació" ideològica "cuinada" adequadament per algú que vol alienar-nos) són cada vegada més exigents i més difícils d'assolir per al comú dels mortals. Encara més simplement, la creixent globalització i accelerada circulació de les informacions ens dificulten cada vegada més que ens puguem fer càrrec de manera rigorosa de la nostra realitat i donar-ne una resposta crítica fonamentada. En d'altres termes ja potser perillosament simplistes: el que cal saber creix molt més (exponencialment) que les possibilitats individuals de conèixer (que ho fan aritmèticament).

Més endavant, aprofundirem i analitzarem aquest "procés malthusià en el saber" i el tipus d'alienació que provoca; ara cal reflexionar breument en la relació que té amb la postmodernitat i els postmoderns.

Cal continuar parlant de “postmodernitat”?

La postmodernitat ja no és un tema massa actual. A més, avui ha esdevingut molt més complicat pensar la “condició postmoderna” que no ho va ser per a en Jean François Lyotard¹ ja fa més de dues dècades en el llibre d’aquest títol. Per això moltes de les temàtiques i debats que avui es poden associar a la postmodernitat, ja no fan servir massa aquest terme. Això ens sembla un bon símptoma perquè com ja vam dir²: és un signe

-
1. Jean François Lyotard *La condició postmoderna*. Informe sobre el saber, Barcelona: CETC-Angle, 2004.
  2. Gonçal Mayos “Carreró sense sortida neo-, post-, retro-modern” en *Hacs revista de Contrapunt*, Barcelona, Tardor 1988, n° 1, pp. 14-15.

de la debilitat conceptual i explicativa del terme “post-modernitat” i del corrent intel·lectual que s’hi associa que no aconsegueixin definir autònomament i en clau afirmativa cap nova realitat, sinó que es limitin a adjectivar-la temporalment en relació a la modernitat. Dins la diversitat de posicions “postmodernes”, sovint sembla que en general només coincideixin a anunciar l’inici de quelcom posterior –post- a la Modernitat.

Certament aquest és un problema molt típic de molts discursos actuals. Per exemple, amb facilitat es proclama “la fi” d’alguna cosa: de la història (Francis Fukuyama), de la filosofia (ja Martin Heidegger, abans cert positivisme lògic i, encara abans, Auguste Comte), de les ideologies (el conservador nordamericà Daniel Bell i, aquí, el franquista Fernández de la Mora), de la novel·la, de la literatura, de la política, de l’espai públic (Richard Sennett)... Sens dubte costa molt més parlar afirmativament del present, que no negativament o de forma privativa respecte al passat. Costa molt més dir clarament què som, que simplement proclamar a tots els vents el que no volem ser, el que creiem que ja no som.

Així va començar la moda “postmoderna” seguint clarament consignes artístiques i arquitectòniques en favor del “postfuncionalisme” (i en contra de l’estigmatització de qualsevol cosa no estrictament funcional, que s’identificava amb la “decoració criminal” (Adolf Loos)) i anàlisis econòmic-tecnològiques més generals com la “societat postindustrial” teoritzada per en Daniel Bell. Després, es va entrar en un debat més filosòfic i es va considerar com el seu principal “precursor” el profund crític de la civilització occidental que fou Nietzsche³, el qual considerà el nihilisme com la condició dels dos segles venidors⁴. En

---

3. Gonçal Mayos “Nietzsche, el primer postmodern” a *Fars de la modernitat*, Barcelona: La Busca, 2007: 201-230.

4. “Lo que relato es la historia de los próximos dos siglos. Describo lo que viene, lo que ya no puede venir de otra manera: el advenimiento del nihilismo. Tal historia ya puede ser relatada hoy, porque la necesidad misma está actuando aquí. Tal futuro ya habla a través de un centenar de signos, tal destino se anuncia por todas partes; para esa música del futuro ya están afinados todos los oídos. Toda nuestra cultura europea se mueve desde hace ya largo tiempo, con una torturante tensión que crece de década en década, como hacia una catástrofe: inquieta, violenta, precipitada, como una corriente que busca el final, que ya no reflexiona, que tiene miedo a reflexionar.” Fragment 11[411] d’aproximadament entre el novembre del 1887 i el març del 1888, hi ha traducció castellana Friedrich Nietzsche *Nihilismo en los*

oposició a l'optimisme sovint exagerat i alienat de la modernitat, Nietzsche avisa en el seu diagnòstic de l'angunió decadentisme i del cínic pessimisme que transpira en els discursos postmoderns.

Més enllà dels que avui recauen en el modern optimisme del Progrés i que volen descriure la novetat del present en termes com “societat de la informació”, “de la comunicació” o “del coneixement” (que tant agraden a les empreses i als polítics); predominen les propostes més crítiques, negatives o perillosament amenaçadores. I això malgrat que alguns pensen l'ontologia del present a inicis del segle XXI en termes encara propers o dins de la modernitat, si bé en una etapa específicament característica i adjectivable: “ultramodernitat” diu en Javier Marina⁵, “modernitat líquida” proposa Zygmunt Bauman⁶ (atenent a la líquificació de to-

---

escritos póstumos, G. Mayos (ed), Barcelona: Editorial Península, 2004.

5. José Antonio Marina *Crónicas de la ultramodernidad*, Barcelona. Anagrama, 2000.

6. Zygmunt Bauman *Modernidad líquida*, México: FCE, 2003. d'altra banda, Bauman sembla identificar la modernitat líquida amb la globalització, com dos aspectes d'una mateixa realitat o època.

tes les permanències i solideses modernes), “modernització reflexiva” proposen Beck, Giddens i Lash⁷, fins i tot darre-rament he participat en un reportatge televisiu sobre la societat actual on es parla de “segona edat contemporània”⁸.

Sens dubte, clarament predominen les anàlisis més pessimistes que descriuen el nostre present en termes de: “societat de consum”, “de l’espectacle” (proposada per la Internacional Situacionista del maig del 68⁹), *L’era del buit*¹⁰ o *L’imperi de l’efímer*¹¹ (títols de dos famosos llibres d’en Gilles Lipovetsky), “societat del risc” del sociòleg Ulrich Beck¹² (atenent a què la naturalesa de la tecnolo-

---

7. Ulrich Beck, Anthony Giddens & Scott Lash *Reflexive Modernization. Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order*, Stanford: Stanford U.P., 1994.

8. Video a YouTube del pilot de la sèrie televisiva [La segona edat contemporània](#).

9. Guy Debord *La sociedad del espectáculo*, València: Pre-textos, 1999.

10. Gilles Lipovetsky *La era del vacío. Ensayos sobre el individualismo contemporáneo*, Barcelona: Anagrama, 1987.

11. Gilles Lipovetsky *El imperio de lo efímero. La moda y su destino en las sociedades modernas*, Barcelona: Anagrama, 1990.

12. Ulrich Beck *La Sociedad del riesgo mundial. En busca de la seguridad perdida*, Barcelona: Paidós, 2008.

gia actual i la interrelació accelerada comporta un creixent risc col·lectiu, tan inesperat com perillós), la cultura “del simulacre” que teoritzà el filòsof darrerament traspassat Baudrillard (qui arribà a qualificar la Guerra d’Iraq com la “guerra que no va tenir lloc” perquè el tractament que en van donar els mitjans de comunicació la van convertir en un gran simulacre, una gran mentida, una gran ficció). Encara més immediatament, l’amic Toni Brey està escrivint un llibre sobre “la societat de la ignorància” i –jo mateix- discuteixo amb ell perquè em sembla més adequat parlar –encara que sona a terminologia passada- de “societat de la incultura”.

Amb independència que estem o no d’acord amb les idees postmodernes o amb les anàlisis esmentades, cal que ens preguntem, i si –com a mínim en part- poden ser interpretats com marcats per un profund i decisiu procés malthusià en el saber? Poden tenir a veure amb l’encara incompleta i deficitària percepció d’un procés en què la quantitat d’informació generada per la humanitat creix exponencialment, mentre que les possibilitats humanes individuals de coneixement només ho fan aritmèticament?

Si així fos, moltes angoixes, molts cinismes, molts “passotismes” i moltes actituds “escapistes” dels “postmoderns” podrien associar-se a la percepció d’un malthusianisme cultural que amenaça destruir (o com a mínim difuminar) la tradicional relació humana amb les conviccions, certeses i veritats. Les anàlisis comentades remetrien, com a mínim en part, a la creixent divergència malthusiana entre -d’una banda- la progressió exponencial en la quantitat disponible d’informació, coneixement i dades culturals i -d’altra banda- la progressió merament aritmètica en les possibilitats individuals efectives per a fer-se’n càrrec.

Una conclusió sembla resultar de les anàlisis que s’han donat al voltant d’una terminologia tan poc afortunada com “postmodernitat”, però també de les moltes brillants i útils anàlisis que s’hi vinculen i que volen concebre la clau del nostre present: fins i tot en les més optimistes, hi ha la percepció de l’eclosió d’una nova font d’alienació -no necessàriament insuperable-, però que ens obliga a fer-nos-en càrrec i a donar-hi alguna resposta. La “condició postmoderna” o la societat de la informació globalitzada i la comunicació accelerada afegeixen una nova cau-

sa d'alienació a les moltes tradicionalment considerades des de Marx. I podem anomenar aquesta font d'alienació “postmoderna”, perquè els anomenats “postmoderns” són els que primer s’hi van apuntar, en desacreditar els grans macrorelats moderns i l’excessiu optimisme que sovint els acompanyava.

Certament els grans macro- o metarelats moderns (com els anomena Lyotard) sovint oferien una simplista ideologia que amagava i perpetuava les alienacions o, com a mínim, postulaven una optimista i consoladora “esperança final”. Possiblement el cruel cinisme i el depriment “passotisme” postmoderns arrelen l’alienació postmoderna, no ofereixen aquests mínims consol, esperança, tranquil·litat i confiança. L’alienació postmoderna és compatible amb la superació d’algunes alienacions modernes, però ara per ara és a l’estadi merament negatiu, de la passivitat, l’angoixa, el desesper, el cinisme, la depressió,... del nihilisme passiu¹³ de qui no s’atreveix o no té força per a

---

13. Certament Nietzsche va anticipar el pitjor de l’actual postmodernisme quan va definir el nihilisme passiu “como ocaso y retroceso del potencial del espíritu: el NIHILISMO PASIVO. Como un signo de debilidad: la fuerza

escometre de nou la vida. Creiem que cal passar a un estadi activament crític que permeti d'alguna manera superar-la o enfrontar-la.

Primer cal, però, que definim adequadament el motius i la naturalesa de l'alienació postmoderna o, el que ve a ser el mateix, el procés malthusià en el saber.

---

del espíritu puede fatigarse y agotarse de manera que los fines y valores tradicionales le sean inapropiados y ya no encuentren creencia alguna.

Se disuelve la síntesis de valores y fines (sobre la que se basa toda fuerte cultura), de manera que se hacen la guerra los diferentes valores: descomposición.

Todo lo que reconforta, cura, tranquiliza y anestesia pasa a un primer plano, bajo diversos disfraces: religiosos, morales, políticos, estéticos, etc.” Fragment 9[38], op. cit.

*

El “vell” malthusianisme

Definirem el nou concepte de “malthusianisme cultural” o “procés cognoscitiu i cultural malthusià” i l’aplicarem a la situació actual tot remuntant-nos a la tesi clàssica de l’economista i demògraf lliberal Robert Malthus (1766-1834). Recordem:

El pessimista Robert Malthus va trencar l’ingenu optimisme de l’economia política liberal de l’Adam Smith i del progressisme social d’en William Godwin en publicar l’any 1798 el llibre *Un assaig sobre el principi de població en quant afecta la futura millora de la societat*. L’anomenada “lleï de Malthus”¹⁴ afirma que, mentre hi

---

14. Malthus partia de la teoria dels rendiments marginals decreixents de la terra

ha disponibilitats alimentàries, la població humana total tendeix a augmentar en progressió geomètrica (1,2,4,9, 16,25,36,49,64,81,100,121..., és a dir x^2) mentre que la producció d'aliments només ho fa aritmèticament (2,4,6, 8,10,12,14,16,18,20,22..., és a dir $2x$).

D'aquesta necessària diversitat en la tasa de creixement en resulta –pensava Malthus- que totes les millores productives que fes la humanitat serien inevitablement consumides pel seu creixement demogràfic; de tal manera que, a llarg termini si no s'apliquen dràstiques polítiques de moderació demogràfica, la humanitat viuria sempre al límit de depauperació. Aquesta idea va provocar una enorme polèmica en plena optimista època del Progrés i va inspirar la teoria de l'evolució d'en Charles Darwin (que afirma que li va posar de manifest la lluita per la supervivència dels éssers vius¹⁵), i també l'anomenada “lleï de bronze del salari” d'en

---

i de la seva intuïció (anticipant-se a les estadístiques fiables) del creixement geomètric de la població.

15. A la seva *Autobiografia* (Madrid: Alianza, 1993:65) Darwin diu: “L'octubre del 1838 vaig posar-me a llegir com a distracció l'escrit de Malthus sobre la població, i trobant-me en bones condicions per apreciar la lluita

Ferdinand Lassalle (formulada el 1869, afirma que els salaris tendeixen vers el mínim nivell de subsistència; és a dir el mínim necessari i imprescindible per a mantenir i reproduir els treballadors; res més).

S'ha dit i certament durant un temps es va considerar la seva pràctica refutació, que Malthus obviava els enormes increments productius fruit dels avenços tecnològics i de les revolucions industrial i agrària. Ara bé, el fantasma pessimista del malthusianisme¹⁶ ha rebrotat amb força

---

per l'existència que es desenvolupa arreu, gràcies a una llarga i contínua observació dels hàbits dels animals i les plantes, immediatament vaig saber que les variacions favorables tendien a preservar-se i les desfavorables a destruir-se. El resultat seria la formació d'una nova espècie. Així doncs, tenia a la fi una teoria amb la qual treballar". La idea era que, en qualsevol espècie, neixen en cada generació més individus dels que és possible alimentar: en conseqüència, s'ha de produir una lluita per l'existència en la que només sobreviuran i procrearan els individus millor preparats. Quan hi ha rellevants canvis en el medi ambient, la lluita seleccionarà els que siguin capaços d'adaptar-se a les noves condicions ambientals. A mesura que s'acumulen les adaptacions, s'anirà transformant gradualment l'espècie.

16. Malthus deia que "El poder de la població és tan superior al poder de la terra per a permetre la subsistència de l'home, que la mort prematura ha de frenar fins a cert punt el creixement de l'ésser humà".

quan, en l'actualitat, s'ha pogut constatar que el consum de la població mundial (molt marcat per l'enorme consum dels països avançats) ja a inicis del segle XXI supera en 4, 5 ó 6 vegades les possibilitats productives a llarg termini de la totalitat del planeta Terra.

Un nou “malthusianisme postmodern”?

Fins aquí un breu record de la tesi original d'en Robert Malthus, que nosaltres ens temem que es pot aplicar també a un àmbit del tot imprevisit per ell: l'àmbit del saber, del coneixement, en definitiva de la cultura. Això és decisiu si tenim en compte que les actuals societats avançades, post-modernes i postindustrials solen definir-se com a “societats de la informació”, “de la comunicació” i/o “del coneixement”. També Lyotard i molts altres han associat la “condició postmoderna” amb la predominància social de les TIC -les noves tecnologies de la informació i la comunicació- i amb el fet que l'actual factor productiu més decisiu (i el que marca les diferències mundials) és el del coneixement,

el tecnològic, el del saber. Per tant, sembla del tot rellevant analitzar si, en les societats actuals, hi ha un procés malthusià en el saber, el coneixement i la cultura.

La base del problema és fàcil de sintetitzar si recorrem a Malthus. No només és que la població mundial creix en progressió geomètrica; a més, amb les creixents possibilitats de connexió i interacció física (p.e. viatjant, comerciant o emigrant) i “cultural” (p.e. amb les TIC, internet...), les informacions o coneixements possibles (i exigibles!) creixen en una progressió exponencial encara molt més ràpida. La “societat xarxa” teoritzada per en Manuel Castells genera una progressió geomètrica d’enllaços, informacions i coneixements. La velocitat de circulació pels seus nodes permet una gran interactivitat i creativitat, possibilitant que augmentin infinitament les idees i informacions; les quals, cada vegada més, són desenvolupades col·lectivament i, menys, en privat o petit grup.

Per tot això, augmenta molt ràpidament el saber comú disponible a la xarxa i codificat en llibres, bases de dades, documents d’ús públic o reservat, ..., malgrat que cada ve-

gada hi ha menys possibilitats que cap individu o cap node de la xarxa el pugui conèixer tot. Igualment, cada vegada resulta més difícil que cap individu o, fins i tot, grup puguin sintetitzar-lo o comprendre'n l'estructura bàsica global. Paradoxalment, a l'època de la globalització –en què es realitza efectivament la plena interconnexió de la totalitat de la Terra i de la humanitat-, esdevé cada vegada més difícil una visió global del saber humà; és a dir: esdevé més difícil globalitzar el saber, la civilització i la cultura humana.

A inicis del segle XXI, ja ningú no pot obviar l'existència d'un procés similar al que va formular Malthus, però ara en l'àmbit dels sabers, del coneixement i de la cultura. Som per tant davant d'un nou “malthusianisme cultural”, que tendeix a disminuir dràsticament les possibilitats reals dels individus per encarar satisfactòriament la progressió exponencial en la quantitat de coneixement socialment generat. Per això l'Alfons Cornella ha parlat agudament d’“infoxicació”¹⁷ ja que en les nostres societats

---

17. “La infoxicació és un estat on el receptor no pot comprendre ni assimilar la informació que rep i es veu abocat a un estat de desconcert i inoperància personal a nivell laboral, formatiu o simplement cultural.” A Wikipè-

avançades del coneixement (però també de l'espectacle, del simulacre...), l'individu sembla cada vegada més condemnat a caure en la desesperació tan bé explicitada per en Jorge Luis Borges a “La biblioteca de babel”¹⁸:

“A la desaforada esperanza, sucedió, como es natural, una depresión excesiva. La certidumbre de que algún anaquel en algún hexágono encerraba libros preciosos y de que esos libros preciosos eran inaccesibles, pareció casi intolerable. {...} La certidumbre de que todo está escrito nos anula o nos afantasma. {...} Quizá me engañen la vejez y el temor, pero sospecho que la especie humana —la única— está por extinguirse y que la Biblioteca perdurará: iluminada, solitaria, infinita, perfectamente inmóvil, armada de volúmenes preciosos, inútil, incorruptible, secreta.”

Els proposo que substitueixin “biblioteca” per “internet”, “llibres” per “documents web” i “anaqueles” per “servidors” o “nodes”. Veuran que en Borges va antici-

---

dia. Vegeu també <http://www.infonomia.com/>.

18. Jorge Luis Borges *Obras completas 1923-1972*, Buenos Aires: Emecé, 1980: 468 i 470s. Els subratllats són nostres.

par les angoixants sensacions que en algun moment tots hem sentit: a internet ja està tot dit i escrit. Té qualsevol informació que cerquem; això sí: normalment sepultada per una immensitat d'informació que no podem abastar, a més moltes barrejades sense cap rigor amb d'altres de molt dubtós valor. Malgrat les òbvies dificultats, amb habilitat podem extreure la data que necessitem, però de cap manera treure'n l'entrellat global. Aquesta és l'alienació postmoderna que resulta del malthusianisme en el saber.

D'una banda, ens admirem: el coneixement, el saber, la cultura, la civilització humana estan espectacularment codificats en els seus infinits nodes en xarxa. Tots hem tingut la sensació que ara ja ho podrem conèixer tot, pràcticament sense sortir de casa; que el món se'ns ofereix així transparent a la nostra mirada. D'altra banda però, l'alienació no ha desaparegut i les ideologies més simplistes o les bajanades més estranyes proliferen per la xarxa, i amenacen les nostres conviccions, les poques certes que amb dificultat hem anat atresorant, fins i tot la veritat rigorosa que sabem que d'alguna manera és al darrera de tot plegat. També ens angoixem perquè el coneixement, saber,

cultura i civilització que circulen per la xarxa, ja no són en nosaltres, ja no poden estar mínimament representats en nosaltres. Ja no poden estar, amb un mínim de rigor i complexitat, en la memòria, el coneixement o la reflexió dels individus. Finalment, en plena postmodernitat i “societat de la informació i del coneixement” ens sentim perillosament alienats o –com a mínim- abocats a “l’alienació postmoderna”.

Com apunta en Borges, sospitem que la humanitat podria extingir-se i quedar la seva immensa base de dades eternament oferta, capaç de comunicar el seu secret, però en el fons inservible perquè no hi hauria qui li preguntés res o s’interessés per res. Però també podria ser que, sense que la humanitat s’extingís, sense cap apocalipsi nuclear o similar, també passés quelcom força inquietant: que cap persona o individu humà no pogués mínimament conèixer, fer-se càrrec, donar compte, tenir una síntesi, saber com a mínim les coordenades de sentit més generals... de l’enorme quantitat de coneixement i de cultura generats pel conjunt de la humanitat. Podria ser que, en plena societat del coneixement, caiguéssim sota l’alienació postmoderna.

En aquest cas, el coneixement, la cultura i la civilització estarien aparentment garantides i internet posaria en disposició de qualsevol la totalitat immensa del saber (a més a qualsevol hora del dia o de la nit, en qualsevol lloc i pràcticament sense cost), però ningú se'n podria fer càrrec globalment. Hom continuaria amb més o menys dificultats cercant i trobant la informació concreta requerida per al treball o la investigació, però no és segur que pogués tenir la informació global adequada per a fer-se càrrec del conjunt de la cultura o civilització humana.

Paradoxalment, continuaríem en l'anomenada “societat del coneixement, de la comunicació i les Tic”, el considerat el cim suprem de la civilització i la història humanes, però ningú no se'n podria fer càrrec rigorosament, donar-ne compte globalment o sintetitzar-ne fidedignament l'essència bàsica. Malgrat tot això, hauríem caigut sota “l'alienació postmoderna”. La tan escatainada “societat del coneixement” coincidiria amb la “societat de la incultura” o, en expressió potser encara més dura, de l'amic Toni Brey: la “societat de la ignorància”. I la condició postmoderna (amb totes aquelles pessimistes hipòtesis que breument

hem esmentat) potser en gran mesura i mig inconscientment estaria intuïnt la deriva vers un nou tipus d'alienació. Una alienació que, per això, potser caldria anomenar “postmoderna”.

Gonçal Mayos

LA UPEC

L'11 de novembre de 2004, un grup de persones compromeses amb les polítiques d'esquerres i vinculades als àmbits social, intel·lectual, polític i acadèmic van constituir la Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya (la UPEC). Es tracta d'una iniciativa que sorgeix de la necessitat d'omplir un buit pel que fa als escenaris de debat plurals dels sectors progressistes a Catalunya.

La UPEC vol ser un gran espai de trobada, reflexió i estudi sobre aquells temes que preocupen als sectors socials democràtics i d'esquerres.

El programa docent de la UPEC té dues característiques bàsiques:

- Contribuir al desenvolupament de la cultura democràtica d'esquerres
- Participar en l'anàlisi de les polítiques aplicades, des d'una perspectiva estratègica d'esquerres.

La UPEC crea un espai d'intercanvi entre ponents i participants que combina la reflexió i l'aprenentatge per tal de plantejar propostes pels reptes que té Catalunya.

Establint, d'aquesta manera, les bases per construir una societat millor apostant per la transformació social. Així mateix, la universitat progressista contribueix a enfortir els mecanismes de difusió, reflexió i elaboració de la cultura i les idees de les esquerres catalanes.

La principal fortalesa de la UPEC prové de la xarxa d'entitats i que formen part del projecte i li donen suport. Des del principi del projecte la base associativa de la UPEC ha crescut, enriquint-ne el contingut i aportant mirades diferents sobre la realitat.

Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya

Entitats del Consell Social que donen suport al projecte:

Acció Escolta de Catalunya
Acció Jove - Joves de CCOO
Associació d'Estudiants Progressistes - AEP
Associació de Joves Estudiants de Catalunya - AJEC
Associació Catalana d'Investigacions Marxistes
Associació Catalana per la Pau
Avalot- Joves de la UGT de Catalunya
Casals de Joves de Catalunya
Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC
Col·lectius de Joves Comunistes - CJC-Joventut Comunista
Comissions Obreres - CCOO
Cooperació
Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya
Centre de Recerca Econòmica i Social de Catalunya
Entorn SCCL
Escola Lliure El Sol
Esplais Catalans
Fundació Cipriano García
Fundació Catalunya Segle XXI
Fundació Ferrer i Guàrdia
Fundació Josep Comaposada
Fundació Josep Irla
Fundació l'Alternativa
Fundació Pere Ardiaca
Fundació Rafael Campalans
Fundació Terra
Fundació Nous Horitzons
Joves d'Esquerra Verda – JEV
Joventut Socialista de Catalunya
Món-3
Moviment Laic i Progressista
SOS Racisme
Suburbe Associació Cultural Octubre
Unió General de Treballadors – UGT

Ponències 2008

El carrer a la Universitat, la Universitat al carrer

Universitat
Progressista
d'Estiu
de Catalunya

UPEC

Ptal de l'àngel, 42 2n A 08002 Barcelona
Tlf: 663 062 804 - 637 799 029
info@upec.cat | www.upec.cat

Amb la col·laboració:

Generalitat
de Catalunya

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Ajuntament de Barcelona